

manifestat qua causa cū uoluisset ire ad illos distulit, ut tunc iret quando iā prope omnes emendatos inueniret. His enim nunc loquitur qui uidebantur se uelle corrigere, sed operam non dabant ut hoc implerent. Quia ergo corripere illos necesse erat, iter suum ad illos conuertit, ne cōtristaret multos, & hoc fuit illis parcere. Quod ut inuentibus eorum commēdet, deum testem dat, ne putarent se indignos esse & contemni ab illo, quo cōperto, ut præsentiā eius mererentur emendare se. ¶ Non qđ dominemur fidei uestre, sed adiutores simus gaudiū uestri. Vide enim statis.) Quoniā fides non necessitatis, sed uoluntatis res est, ideo dicit, nō quod dominemur fidei uestre. Dominatus enim necessitatis causa est. Sed adiutores sumus, inquit, gaudiū uestri, hoc est, qđ sicut in malo opere tristitia est, ita & in emendatione gaudiū. Hui⁹ gaudiū adiutores sumus, inquit, quia uolentibus eis emēcare, se offerunt commonitiones, ut quod uelle cōperāt possent implere.

CAPVT II.

Ecreui autem hoc apud me, ne iterā in tristitia uenirem ad uos.) Apertum est, quia ideo noluit ire, ne forte corripēs paucos, multos contristaret, ipse etiam contristatus. Compatiuntur enim omnia membra unius mērore. ¶ Si enim ego contristo uos, & quis est qui me lætificet, nisi qui contristatur ex me? Hoc dicit, quia non uult eos cōtristare, sed quia peccatis studebant, necesse erat illos contristari inuito. Apostolo: ita tamen ut de cetero obaudientes facti lætificarēt eos, qui contristabantur cū eis, ut qui corripiendo contristauerat eos, lætaretur ex his dum corriguntur. ¶ Ideo & scripsi hoc ipsum, ne cum uenissē tristitiā haberem a quibus oportuerat me gaudere, certum habēs, quia meum gaudium omnium uestrum est.) Idcirco dicit hæc se scripsisse ut postea ueniens non esset unde contristare

tristaretur sublatis uitijs, sed gauderet cū eis quasi cum
 charissimis filijs, ut quia ab infidelibus tribulationibus
 afficiebatur, ab his utique gauderet uti crediderant.
Gaudium enim Apostoli, purificatio est populi. Ideo
 enim gaudet quia uituperatio non est in eis, quos simul
 oportet gaudere. ¶ Nam ex multa pressura & angustia
cordis scripsi uobis per multas lachrymas, non ut con-
tristemini, sed ut cognoscatis charitatem quam habeo
abundantius in uobis.) Manifestum est, quia quando
 hoc affectu quis aliquē corripit, ut plus illo doleat pec-
 catis eius, non utiq; ut illum contristet corripit, sed ut
 ostendat illi quo amore diligat eum, Qui enim non hoc
 affectu corripit, fratrem contristat. Insultat enim quē
 non condolet fratri. ¶ Si quis autem contristauit, non
me contristauit, sed ex parte, ut non onerem uos omēs.)
 Omnes hos quos dicit sancti sunt. Duæ enim ptes in po-
 pulo sunt, sicut in prima epistola memorauimus. Hi ergo ex
 parte sanctorum sunt quos contristatos in errore fra-
 tris significat, sicut & semetipsum. Hoc dicens, onera-
 uit peccantem, uel eum qui peccauerat. Plus enim fit re-
 us, in cuius delicto multi tribulātur: ac per hoc, ¶ Suf-
ficit ei qui talis est, inquit, hæc quæ fit à pluribus obiur-
gatio.) Magnum dolorem utiq; patitur, qui delictum
 suum uidet pluribus horrere. ¶ Ita ut e contra magis
donatis & consolemini, ne quo modo abundantiore tri-
stitia absorbeat qui eiusmodi est.) Afflicto hominē
 peccati proprii causa subuenire præcipit, quia pœniten-
 tia si de uero animo est, hoc est, si correptus statim in a-
 nimo doleat, protinus habet fructum. Deniq; in regnoꝝ
 libro habetur, quia Achab cū arguisset eum propheta,
 commotus animo statim meruit ueniā. Et Dauid in cau-
 sa **Vria** Aethei correptus quia cognouit se peccasse, deli-
 ctum eius deletum est. Itaque & apostolus, illū qui ince-
 stum commiserat habens uxorem patris sui, obiurga-
 tum & abiectum dolentem reuocari iubet, ne diu ui-
 dēs se contristatum sperni, desperans de se daret ani-
 mum ad mundum fruendum, quasi qui locum apud
 T a / deum

deum iam non haberet, hoc est, maiori trificia absorberi, desperantē de se conuerti ad admittenda peccata quibus grauatus absorbeatur à secunda morte. **H**æc em̄ uera penitentia est, iam cessare à peccato. **S**ic enim probat dolere se sibi, si de cætero desinat. ¶ Propter quod obsecro uos ut confirmetis in illum charitatem. Ad hoc em̄ & scripsi, ut scirem an in omnibus obedientes estis.)

Quantum datur intelligi obedientes hos factos in cæteris probat. **E**mendauerant enim quæ ad ordinem ecclesiasticum pertinent. **V**nde etiam in hoc uult illos esse obedientes, ut cõfirmet fratrem in charitate suscipiētes eum in comunione. ¶ Si cui autem aliquid donastis, & ego.) Manifestum est quia quod iubet fieri ipse facit, nec potest hoc abnuere, quod etiam obsecrās ut fiat scribit, cum haberet potestatem iubendi. **S**ed quia in prima epistola graue eius detulit crimen ut horrerent illum omnes, nunc cum recipi illum uult, orat ne adhuc exulcerato animo aduersus illum, durum illis esset habere cum illo cõmunionem ecclesiæ: **N**eque enim tanta in eis erat, quanta in **A**postolo prouidentia, ut statim intelligerēt faciendū esse quod dicebat **A**postolus in causa huius dimittaxat: ideo obsecrat ut dimittant illi, significans deum illi ignouisse, quia nihil sine dei spiritu agebat apostolus. ¶ Item ego qd donauit siqd donauit propt̄ uos in p̄sona Christi.) Hoc dicto grauatur illos, quia si magister petentibus discipulis donauit cui uoluerūt pct̄m, quāto magis obaudire debent discipuli magistro. **E**t ut ratum ei cui donauit ostenderet apud deum, ait in persona Christi se donasse qd donauit, hoc est accepto tulisse Christi cuius legationeungebatur, ut factum **A**postoli factum sit Christi, sicut dixit: **Q**uæcunq; solueris super terram, erunt soluta & in cælo. Si ergo huic pro q̄ petierunt per **A**postolum Christus ignouit, quāto magis huic iā ignotum erat, cui ut donent ipse etiam hortatur. ¶ ¶ Ne possideamur à sarana. Nec enim ignoramus astutias eius.) **H**oc dicit qd supra memorauit, quia consolatio debet subsequi fratrem delictum flentē, ne diu contristatus & cõ-

Lremptus

temptus à charitate ecclesiæ, incipiat desperare de se, & uidens qui semper in insidijs est subtilis diabolus, mentem eius uile effectam, accedat & suggerat ei ut uel præsentibus fruatur, qui de spe futuri præmij deiectus est, & pereat frat possessus à diabolo; cui ad hoc pœnitētia data erat, ut conuersus reformaret se, sicut dicit in **Ezechie** lepheta: **Nolo mortem morientis, quātum ut reuertatur & uiuat. Et iterum: Conuertantur, inquit, & replan- tabo eos.**

Ezech. 18.

CUM autem uenissem **Troadem**, propter **Euangelium Christi**, & ostium mihi apertum esset in domino, nō habui requiem in spiritu meo, eo quod non inuenerim **Titum fratrem meū**, sed uale illis dixi, & profectus sum in **Macedoniam**.) **Troadem** se perrexisse significat ad prædicandū eis **Euāgelium Christi**, & cum cepisset prædicare, fuisse qui caperent uerbum fidei. Sed quia solatium **Tiri** defuit, intolerabilis erat labor p̄stre- pentium causa. Quamuis enim quidam eorū aperuerant corda sua ad recipiendum sermonem dei: tamen imprudentia infidelium non minima existerat, insurgens in apostolū zelo credentium, & hæc duo in uno impleri non poterāt, aut fideles instruere, aut incredulis repugnare. Ideoq; uale illis factio qui susceperant eum profectus est in **Macedoniam**. ¶ **Deo autem gratias qui semper triumphat nos in Christo Iesu.**) Hoc est, deum apostolos triumphare in **Christo**, uictores illos facere in fide **Christi**, ut calcata perfidia trophæum habeat fides, dum ex perfidis fiunt fideles, & maleuoli non proficiunt in persequendo credentes. ¶ **Et odorem noticiæ suæ manifestat per nos in omni loco, quia Christi bonus odor sumus deo, in his qui salui fiunt, & his qui pereunt.**) Odor noticiæ dei, in **Christo** & per **Christum** est. Odorem autem idcirco dixit, quia sicut quedam res quæ cum non uideant, per odorem tamen cognoscuntur, & intelligis in loco aliquo eē quod non uides: ita & deus quia inuisibilis est per **Christum** se uoluit intelligi, ut prædicatio **Christi** quæ utiq; inuisibilis sicut ad nares odor, ita ad aures peruenit, deū

Ioan. 17.

patrem insinuaret creaturæ, & filium eius unigenitum: Cuius rei legatione fungentes apostoli, sicut dicit dominus ad deum, filius ad patrem: Sicut me misisti in hunc mundum, ita & ego eos mitto in hunc mundum, odorem notitiæ dei & Christi per signa & prodigia manifestarent. Vera enim esse de deo & Christo prædicatio, uirtutis testimonio probatur. Quæ ideo in odore significata est, quia cum deus non uideatur per hæc quæ inuisibiliter operatur, in apostolis esse intelligit, ut ueritas doctrinæ manifestaretur. Qui ergo recte asserit Christum, bonus odor est deo, laude dignus in eo qui credit, nec uituperabilis in illo qui non credit. Qui uero non recte asserit Christum, malus odor est deo, tã in his qui fidei sunt, quàm in illis qui diffidunt, pro utriusque enim reus erit. Qui enim diffidit, idcirco uidetur non credere, quia peruersum est quod audit, & qui credit male credit. Apostolus ergo ratione legis locutus est, ut sicut in lege qui hostias bono uoto offerebat, bonus odor erat deo & acceptabilis, ita & nunc prædicationis uirtus doctrinæ odorem præstat, fragrantem deo. Quã ob causam auxilijs suis tutos præstabat deus apostolos, ut uerba cognitionis eius infunderent patentibus auribus, siue Iudeis siue gentilibus, addito his sacramento natiuitatis domini Iesu secundum uoluntatem dei & patris eius in unitate fidei salutaris, ad salutem credentium, & perditionem diffidentium. ¶ *Alijs quidẽ sumus odor mortis in mortẽ.* Hoc dicit quia incredulis prædicatio crucis Christi odor mortis est. Audientes enim uerbũ dei, sic accipiunt quasi pestem ex qua oritur mors, & necesse est ut iuxta fidem illorum fiat eis. ¶ *Alijs autem odor uitæ ad uitã.* Verum est, quia fidei sermo auditus dei, nuncijs est salutis æternæ, & secundum fidem illorum continget eis. Siue ergo in his qui pereunt, siue in his qui salui sũt, Christi bonus odor deo erant apostoli, quia synceriter & sine adulatione prædicabant. Qui enim non credebant ipsi sibi laqueum circũdabant, his liberis, sicut dicit dominus

ad